

LA REVISTA

SUMARI:

Tècnica i Cultura, per *J. M. López-Picó*.—Dues generacions, per *Joàn Puig i Ferrer*.—Els cursos pedagògics de primavera, per *Joàn Palau Vera*.—Poesia Anglesa: La darrera rosa, de *Thomas Moore*, trad. *Joaquim Folguera*.—Lírica Catalana: Evocació, per *Ferràn Soldevila*.—Teatre i classicisme, per *J. Farràn i Mayoral*.—Arts plàstiques: Notes marginals, per *Martí Casanovas*.—Heterogenia, per *Esteve Monegal*.—Dietari Espiritual.

BARCELONA

MCMXVI

Núm. XXIII

ANY II

SUMARI DEL NUMERO 22

L'Eficacia de l'esforç individual, conferencia de D. Francesc Cambó als alumnes de l'Escola de Directores de Indústries químiques.—Quasi Axiomes, per Carles Soldevila.—Poesia Italiana: Cançó de noces (Giovanni Pascoli), trad. Maria Antonia Salvà.—Lírica Catalana: Sensació del viatge, per J. M. López-Picó.—Llocs comuns de la guerra, per M. Reventós.—Qüestions de llenguatge, per J. Ruyra.—Lletres: Himnes i poemes, Miquel Duràn i Tortajada, per Alexandre Plana.—Meditacions sobre l'Arquitectura, per Joaquim Folch i Torres.—La evolució de la pintura a Catalunya en el darrer quart de segle, per J. Torres Garcia.—Dietari Espiritual.

LLIBRES RECENTS

JOSEP ARAGAY

**La Pintura Catalana
contemporània la seva
herència i el seu llegat**

Publicacions de "La Revista"

Preu: Una pesseta

RAMÓN RUCABADO

**ELS EDITORS I LA
LLIBERTAT DE L'ART**

Publicacions de "La Revista"

Preu: Una pesseta

JOAN ARÚS

NOVES CANÇONS

Portada de Josep Obiols

Preu: Dues pessetes

MIQUEL POAL AREGALL

**LES DONES
DAVANT LA GUERRA**

Portada de Josep Obiols

Preu: Una pesseta

JOSEP M. DE SAGARRA

EL MAL CAÇADOR

POEMA

Il·lustracions de Joan Mirambell

Preu: Set pessetes

JOAQUÍN MONTANER

POEMAS INMEDIATOS

Portada d'APA

Preu: Tres pessetes

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. VII

PARAVLES

POESIES

Preu: Dues pessetes

CARLES SOLDEVILA

PLASENTERIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Dues pessetes i mitja

Anunci de llibres nous. Una inserció: 2 pessetes. Tres insercions: 5.

LA REVISTA

ANY II.	QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL	SBRE. 15
N.º XXIII	ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS	1916
	Suscripció trimestral, 1 pta. — Número solt, 20 cénts.	

TÈCNICA I CULTURA ⁽¹⁾

Poeta, tècnic, cultura.

Heu's-aquí tres mots dels quals caldrà sentir-ne l'unitat.

Si el poeta és el qui fa i el tècnic és l'artista ¿com ens serà possible dissociar l'un de l'altre, i de qui, sinó del creador i de l'artista, (l'un en l'altre de tal guisa que en el treball se completin), podrem afirmar el conreu, ço és la cultura?

Són coses aquestes molt repetides i molt oblidades. Per la joia o per la vanitat d'una paraula amb lletra grossa cerquem moltes vegades voluntariament la dispersió i ens perdem dins la diversitat confusionaria, perquè nosaltres mateixos extingim aquesta viva llum de la unitat.

Avui, un retret d'aquesta guerra dels esperits, més absurda que la guerra cruenta, és el de la tècnica contra l'art i la cultura contra la poesia. ¿Com si el conreu no sigués el mateix! ¿Com si de l'oposició del creador i del treballador, del poeta i del tècnic no en resultés mutilat l'esperit i castigada l'harmonia del món.

A casa nostra ens defensem d'aquesta lluita. L'entusiasme del Renaixement que ens dugué a l'improvització de la personalitat total de Catalunya ens aveçà a l'unitat de l'esperit. I tots alhora els nostres pares foren creadors i artisans, poetes i tècnics.

Aquesta unitat, però, era insuficient per-

què l'improvització la reduïa a límits instintius.

La força reflexiva madurada per llei biològica de la mateixa creixença restaurà l'imperi del seny. I aquells límits s'eixamplaren sota el domini reflexiu. I fou aleshores l'unitat del conreu propulsada pels poetes i definida pels tècnics.

Les abstraccions fetes realitats. Una vocació de Renaixement integral que ens ofereix ja figures tan perfectes com les de l'Enric Prat de la Riba, el Josep Carner, l'Eugeni d'Ors i l'Esteve Terrades.

En aquest punt d'avinença s'ha presentat un nou motiu de discòrdia.

Els homes d'ofici, els tècnics, de la seva especialització han volgut fer-ne una força excepcional. I han volgut apropiarse el conreu, excluint dels seus límits els creadors, els poetes.

El pretext de l'exclusió és la necessitat. El nostre conreu, diuen—ja els tècnics se fan de la cultura una cosa llur, una propietat—, ompla una utilitat i rendeix un profit. La realitat és nostra perquè fem *tocar-ne els resultats*.

Aquesta actitud que els tècnics estimen de utilitat se converteix de fet en actitud de *defensa*. Els tècnics volen constituir un nou

(1) Conferència llegida als alumnes de la Escola de Directors d'Indústries Químiques, el 15 d'abril prop-passat.

estament social i s'arreceren. Dins el mateix cultiu neixen dues forces enemigues i l'ànima de la cultura s'esvaeix.

L'especialització amb esperit individualista dels tècnics és la fallida de l'espiritualitat sota la disfrega de la competència.

Se coneixeràn ells uns als altres com les colles carnestolesques que una igual incomprensió fa saludar i ajunta. Però la capacitat total, que anomenem cultura, resultarà inservida i absent. La realitat no guanyarà cap resultat. I fins per la mateixa necessitat que els tècnics volen servir seràn insuficients perquè han oblidat la deïxa superflua de la cultura. Ço que avui sembla inaprofitable i demà serà la tradició clàssica, past immortal de l'esperit.

L'exemple de Goethe, sempre famolenc d'aquesta superflua menja, és el que jo proposaria.

Goethe és el tècnic que superà la necessitat i creà.

Es perxò el poeta.

I mireu com d'aquesta associació de conceptes en ell la cultura n'és enriquida.

Tècnics d'avui que negueu ço que no és amb vosaltres i per vosaltres: Aprengueu de Goethe qui, a les darreríes de la seva vida, estudià una llengua morta per el plaer d'enriquir l'esperit.

Aquest exemple té un enunciat: *Renai-xement*, i una valoració d'eficàcia: *Respecte*.

La fórmula que jo us proposo a vosaltres, tècnics del demà, és aquesta: Assolir la capacitat total de la cultura amb insadollable curiositat per guanyar el gust del superflu, que és guanyar el respecte.

Aquest ideal de comprensió que és la veritable pietat de l'esperit, no ens serà donat si no som ardits d'ultrapassar totes les mesquineses que ens cohibeixen.

Tot treballa avui contra la nostra cordialitat lliberal. I cada obstacle, cada resistència és una incomprensió que ens endarreix.

Ja que hem retret Goethe, diem: ¡Què

lluny som dels anys de l'aprenentatge goethià! ¡Què lluny som de tot exercici d'aprenentatge humà!

Les especialitzacions tal com estàn organitzades produeixen una disminució de personalitat i fan possibles aquestes vides sense ressò d'immortalitat que se nodreixen només del guany d'una professió i viuen fòra de la professió dels altres, no per respecte, sinó per menyspreu.

Aquest menyspreu és el llevat del malcontentament.

Sense respecte no podem sentir l'alegría del nostre treball i ens corca l'enveja del treball dels altres. L'home voluntariament incapacitat. El tècnic esclau del mecanisme del seu ofici, se nega a si mateix i nega el seu llinatge i se converteix en una trista ombra infecunda. Gràficament l'anomenem inculte.

Tal és el professor que s'ha passat la vida parlant-nos del concepte, mètode i finalitat de la seva assignatura ponderant-ne la superioritat damunt totes les altres ciències que judicà inferiors. I tal també la tràgica recordança d'un professor de Matemàtiques d'Institut que en entrar els alumnes a la seva classe els deïa:

— Jo no sé com podeu estudiar matemàtiques amb el cap ple de les imbecilitats de la Gramàtica... I tota la explicació la matiçava cada dia amb denigrants al·lusions al professor de llatí.

La deria de la especialització incomprensiva ha invadit les consciències. I avui, per exemple, l'humana tortura del descregut, esparonat pel desig de comprendre i d'estimar les veritats eternes, ha sigut substituïda per la banalitat exhibicionista del *tècnic de l'ateisme*.

I per aquest ordre podríem establir tota una escala de disminucions en la qual trobaríem el tècnic de la política, el tècnic de la literatura, el tècnic de la pedagogia, etc., i no el polític, el literat, el pedagog, etc., que ens interessen.

Si aquesta incomprensió del tècnic predisposa, com he dit, a la tristesa, la mono-

tonia que en resulta predisposa al desinteressament.

I el desinteressament vol dir la peresa social, l'inapetit d'espiritualitat que fa que les classes directores s'excusin de tota iniciativa amb la competència dels tècnics i que les classes dirigides, que el poble, cerqui en l'espectacle del carrer l'humanitat que no troba en l'enfarfec dels teoritzants.

Petita humanitat la del carrer si no és completa amb la de la llar i la de l'escola.

¿Quina participació ofereixen els tècnics a l'obra col·lectiva del millorament de l'escola i de la dignificació de la llar si ni curen de vèncer l'individualitat llur i encara l'accentúen?

La nostra generació té el deure de no satisfer-se d'aquella equívoca actitud de protesta contra *els vells* que tots hem exercitat en la nostra adolescència.

Es hora que finim de combatre aquesta fantasma.

Els vells no existeixen. Existeix la generalització que podem anomenar el vell,—així indeterminadament—, el caduc, tot el conjunt de coses i d'idees i d'homes que no han tingut mai consistència real.

Nosaltres, per crear aquesta consistència, aquesta realitat, hem enaltit la competència tècnica. ¿Deixarem malaurar la nostra convicció enaltidora acontentant-nos del engranatge extern del nostre impuls?

El jòc extern de les capacitats tècniques ha d'ésser mogut per l'halenada espiritual que el faci conscient. Obra d'educació que'ns cal accomplir; obra per tant de millorament.

I aquest millorament ens ha de dur al concepte dinàmic d'aquesta totalitat de comprensió, d'aquesta cultura que sintetitzem en la gloria de la nostra patria per damunt de tots els conformismes, amb aquella sobirana concreció de Nietzsche quan afirmava que les patries quietes no existeixen i que la patria nostra és el pervindre dels nostres fills que nosaltres preparem i obrim amb la nostra activitat.

L'activitat hem de sentir-la d'aquesta guisa: Com una cosa total, com un conreu

—diem cultura— de totes les funcions essencials que són, cada instant, com un grau més de perfecció. La tècnica dins aquesta concepció és per nosaltres un mitjà; mai una finalitat. Perxò, més que'ls nostres pares afirmem la necessitat del millorament tècnic. Perxò combatem la mancança de coratge dels qui s'acontenten del fi tècnic.

Els qui s'acontenten d'aquesta finalitat se tornen egoistes i agavelladors. Se fan com una misteriosa secta closa a la fe dels altres.

L'eixutesa de cor, la crudeltat social de aquesta nova religió sense cordialitat són els nostres enemics. Contra d'ells hem de exercitar la nostra generosa tolerància amb totes les tendències i el nostre interès pels mateixos contraris.

Ja sé que això que dic suposa un sacrifici. Ja sé que aquesta fe comença per un acte d'humilitat. Però aquest exercici de l'esperit, que per la comprensió de tot canalitza les nostres insumissions, és la més fèrtil victòria de la cultura.

L'harmonia del món de què us parlava en començar.

Mireu entorn i veureu com el gran exemple d'aquests temps heròics és l'eficàcia de la sumissió.

En aquest balanç de les forces humanes que ara contemplem és ben clar que els homes dins la disciplina política guanyen la llibertat política; dins la disciplina religiosa guanyen la llibertat de consciència; dins la disciplina militar guanyen la llibertat del territori de la patria.

Dins la disciplina de l'esperit, guanyarem la llibertat tècnica.

Les coses dures que hagi pogut dir contra els tècnics les he dites per anar desbroçant els destorbs que calia per arribar a la conclusió anunciada.

He combatut els tècnics per defensar la llibertat tècnica.

He combatut més que els tècnics, aquesta mena de tècnic-reclam, de tècnic-anunci aliè a la concepció integral que ens servia de punt d'inici i en la qual creador i tècnic se

confoníen en l'espíritual harmonía de la cultura.

I així com a vosaltres que us especialitzeu en l'exercici d'una tècnica us he volgut dir els perills de la vostra especialització si voleu desintegrar-vos de la totalitat cultural, als amics poetes, als qui creen, els diria els perills de la seva missió si volen isolar-se i prescindir del vostre concurs; si a nom de la flama inspiradora neguen el treball; si a nom d'una guspira de la cultura neguen tota la cultura.

Torno a dir-vos:

Dins la disciplina de l'esperit, (comprensió i respecte), guanyarem la llibertat tècnica.

I aquesta llibertat vol dir *treball en estat de pau*, amb l'alegría i l'honorabilitat de les professions respectives i dels estaments professionals.

Vosaltres, tècnics, estimant la tècnica i fent-la estimable. Els creadors, estimant la inspiració llur i fent-la estimable.

Tots plegats servint la cultura, no com el viatjant de comerç serveix la mercadería amb la facilitat de la seva paraula —i qui diu viatjant de comerç podria dir orador polític o versaire o agitador confessional— sinó vencent les dificultats, millorant amb aquell sentit d'educació que posa en totes les professions l'espíritual dignitat d'un sacerdoti.

Aquest sacerdoti tindrà naturalment la vitalitat encomenadiça de l'apostolat.

Semblarà un instant que els homes de professió lliure perturben la tranquil·litat digestiva de la Societat que dins el mecanicisme s'hi trobava bé perquè tot marxava bé com una joguina automàtica.

Però els homes de professió lliure afirmaran la superioritat de tots els altres homes que ja se satisfien d'ésser com una màquina.

Veus-aquí com l'apostolat va creixent i els tècnics, per la llibertat espíritual, menen la batalla del demà: El conqueriment de les reivindicacions obreres.

El concepte insuficient de la tècnica can-

vià l'aspecte del món per la mecanització del treball. Anul·là l'home.

I les lluites obreres que hem conegut nosaltres són lluites de resistència contra la màquina.. El problema del salari i de les hores de treball. L'home que es defensa de la competència de la mecànica.

El concepte espíritual de la tècnica integrant la cultura, mudarà també l'aspecte del món.

Rehumanitzarà l'home.

I la nostra lluita, la nostra empenta serà per restaurar les valors humanes. El problema de la salubritat i del benestar. El problema de la educació i de la instrucció.

Veurem les vagues dels obrers per la netedat dels tallers i per la salut primària obligatòria. I nosaltres tots plegats, els tècnics i els poetes, serem els caps d'aquestes vagues.

Les màquines obeiràn l'home i els homes seràn iguals.

Només una diferència els separarà, més forta que la dels rics i la dels pobres: la ineducació i la brutícia.

Jo us ofereixo la immensa perspectiva de la cultura.

Concretament, als qui curseu aquestes ensenyances químiques, us vull dir abans de cloure aquesta conversa: Si la vostra tècnica s'altifica amb la sumissió mare de la llibertat espíritual; si vosaltres us enlaireu sense negar els altres; si no defalleix mai la vostra curiositat; sereu tan grans com els poetes, perquè sereu creadors també. Creadors d'homes nous.

I els laboratoris en la lluita per l'higiene superaràn l'activitat de la mort i arrebaçaran a la mort les vides que l'alcohol, per exemple, li sacrifica. I un director de laboratori, tal com heu d'ésser vosaltres, podrà més, farà més que el tècnic de la moral, que el moralista, perquè substituirà les begudes; i farà més que les lligues d'abstenció perquè la seva comprensió haurà trencat tots els lligams de l'individualisme i del corporativisme individualitzant de classe.

Això serà el dia que l'espíritualitat ens

iguali en el nostre conreu—en la cultura—. El dia que vosaltres compregueu (compendre vol dir estimar) els poetes, i els poetes us compreguin a vosaltres. El dia que en votar un polític o en consultar un metge

podrem dir tots: Aquest és dels nostres. El dia que s'harmonitzi per obra de tots la vitalitat de l'esperit català sense negligir la vitalitat de la carn de Catalunya.

J. M. LÓPEZ PICÓ.

DUES GENERACIONS

A Josep Carner.

III

FRANCESC

En tant heu anat pujant vosaltres, els de la nova generació, i jo us miro amb goig i temor. Són més estudiosos, però en general són més egoistes que nosaltres. Penseu massa en la posició que us fareu demà...

JORDI

Amic, cal triomfar. El triomf multiplica les forces de l'home, esparona la voluntat, disposa per a noves lluites. Adhuc per fer triomfar un ideal col·lectiu és necessari que els homes triomfin individualment. I per ço, creieu-me, cal un cert egoisme.

FRANCESC

I bé, potser sí. Potser la tristesa, la ineficàcia de molts de la nostra generació és que no saberen triomfar individualment. Mes a mi el que m'interessa és l'ideal de la nova generació, no vosaltres cadascú per si. Aquest ideal ¿el sabreu fer triomfar? ¿No fracassareu com nosaltres?

JORDI

No, perquè ens apoiem en veritats eternes.

FRANCESC

També nosaltres crèiem eternes les nostres veritats.

JORDI

La raça, la tradició, la religió, la patria, tot ço que negàveu vosaltres és la nostra força.

FRANCESC

Sí; nosaltres fórem uns negadors. Jo

m'esgarrifo avui de pensar en la força, la vehemència, la voluptat que posàvem en nostra obra destructora.

JORDI

Uns negadors sords i cecs. Perquè havent passat ja per tota Europa, com un torb malastruc, aquesta onada d'anarquisme, aquí vivíeu vosaltres aquest període d'acerba negació quan el millor d'Europa, les petites minories clarividents, construïen la seva obra sobre els principis eternals, immutables que són la nostra força.

FRANCESC

Ah no! que de tota Europa ens venien veus de germanor. Si el nostre dolor és precisament aquest: que aquelles veus tan fortes i prometedores ens enganyaren.

JORDI

Perquè no eren veus vives dels pobles, sinó dels seus mals pastors. I sords de vosaltres no sentíeu les veus de la vostra terra. Per a ésser universals deixàveu d'ésser catalans. Estimàveu el *mujik* i menyspreàveu el nostre pagès per aversió a la barretina. Us dèieu fills de tota la terra i renegàveu de la vostra. ¿Com podia ésser fecund aquest amor sense arrels? I mentre vosaltres restàveu així engegats en la tenebra destructora, de per tot arreu venien noves llums. ¿Mes què en podia eixir d'uns homes que no veïen ço que tenien darrera, davant, al costat, a dins d'ells, que ignoraven Catalunya?

FRANCESC

Aquesta és la paraula: la ignoràvem. No ens havíem pres la pena de voler-la co-

nèixer. De nosaltres l'un viatjà per França, l'altre visqué a París, l'altre seguí l'Italia, l'altre romangué llarg temps a Londres... ningú volgué conèixer Catalunya. Catalunya, dèiem, no ens ha d'ensenyar res.

JORDI

No, Catalunya no us podia donar una cultura, ni una política, ni un exemple de vida civil. No havíeu de trobar-hi ni biblioteques, ni museus, ni una consciència de si mateixa, i per ço fugíeu d'ella, renegant d'ella. Mes ella us podia donar quelcom millor que tot ço, quelcom que de mancar en un hom, tot l'altre no li serveix de gran cosa. Ella us podia fer retrobar la vostra ànima que havíeu perduda, que molts no heu recobrat encara, el qual és causa de la vostra ineficàcia. Vosaltres fugíeu renegant de Catalunya; vosaltres els renegaires de la patria us nacionalitzàveu a voltes en un altre país, abraçàveu una altra patria, i si tornàveu aquí era per a no arrelar mai més com si fos un senyal de superioritat viure despresos de la vostra terra. ¡I com era vulgar i mesquí ço que vosaltres preníeu per grandesa!

Nosaltres, veieu, els qui hem retrobat la nostra ànima en Catalunya, no li demanem una tradició, una cultura, una política, una vida civil, una consciència; no li demanem biblioteques, ni museus; no li demanem res de tot això sinó que volem donar-li; com que no ho té ho estem creant. En lloc d'ésser fills d'una cultura, nosaltres la engendrem. Us arribaria a dir, si no fos un pecat d'orgull, que més que dir-nos fills de Catalunya ens plau dir: Catalunya filla nostra. Ço i res més, res menys que ço és la diferència entre vosaltres i nosaltres. Obra d'amor i abnegació és la nostra com la vostra ho era de desamor i egoisme. I ço encara és el que no comprenen els de fòra. ¿Mes què hi fa que els de fòra no ho comprenguin? Ells creuràn en nosaltres d'aquí a cent anys, car si ara no poden comprendre les causes, allavors no podran deixar de veure els efectes. Però el tràgic és que no ho comprenguin els de dins.

FRANCESC

Tot el que dieu és molt just. Jo m'he acusat abans que vós ho fèssiu i si aquesta conversa nostra és per la meua part una confessió, no podeu dir que jo ocultí o em reserví els meus pecats. Però tot i reconeixent que vós teniu raó, que vosaltres esteu en una posició sòlida, que viviu en la realitat, el qual us dóna una força que no serà passatgera com la nostra, us he de dir: ¿no us manca quelcom que fou la nostra feblesa i la nostra força a l'ensem? Digueu-me, amic Jordi, vós que'm parleu tant de la terra, de la patria, de l'ànima retrobada: ¿Vostre art, vostra literatura, vostra política, no estàn massa allunyats del poble? D'art i literatura en parlarem un altre dia, mes de política parlem-ne avui si us plau. No sols indiferència, sinó menyspreu per al poble hi ha en molts de vosaltres. Oblit, oblit del poble, aquest és el vostre pecat. I creieu que no parlo del poble en el sentit que li donen els partits democràtics, en el sentit populacer. Me referesc a una altra cosa molt més greu, molt més pregona. Mireu: vostre nacionalisme, nostre nacionalisme no serà un fet sense el nostre poble. Nosaltres, com a catalans, no tenim una tradició política o de raça prou forta per endur-se'n en sa fonda i lenta correntia la gran massa del poble; no estem sota una tirania prou viva, prou dura que pugui moure a la revolta i abrandar un alçament nacional. Ço fa que'l poble no senti gaire el nostre nacionalisme. I no obstant aquest poble l'hem de fer nostre, l'hem de guanyar a la nostra causa, l'hem de treure de l'estany fangós i pudent de la democràcia on se consumeixen totes les seves energies. Mes ¿com ens farem nostre aquest poble si sembla que a gratient ens allunyem d'ell? Els pobles i sobre tot els pobles llatins se mouen per exaltació, per passió. Doncs, sols creant un moviment nacional popular farem una cosa viva del nacionalisme.

JORDI

Me temo que no ressuciti en vós el vell revolucionari.

FRANCESC

Està ben mort, creieu-me, per ressucitar. Jo temo molt per la vostra obra quan entre vosaltres no s'hi veu l'afany de la conquesta del poble, i no la conquesta a la manera dels partits radicals, no la conquesta del vot...

JORDI

No; ja us comprenc. Nosaltres volem creients i no votants. Per ço la nostra conquesta és lenta. No volem un ramat inconscient, ubriac, com qualsevol cabdill revolucionari...

FRANCESC

El poble està las d'aquests cabdills i gira els ulls cap a vosaltres, però dubta encara. No troba en vosaltres prou amor, amor pregón de raça i d'home a home. No espera de vosaltres vanes promeses com les que li han fet els seus cabdills; potser no espera sinò ésser deslliurat de la tirania d'aquests cabdills. No vol de vosaltres protestes de revolucionarisme ni de democratism. El poble és conservador, ama la tradició i ama sobre tot a l'aristòcrata si aquest vol estimar-lo. El poble reposa posant els ulls i el cor més alts que ell...

JORDI

No entenc pas bé aon me conduiu, Francesc.

FRANCESC

En poques paraules us diré el meu pensament. Fa anys que m'esforço en sentir els batecs del nostre poble. Ço fa més perdonable el meu silenci, ¿no és cert? Fa anys que he enterrat en mi el vell revolucionari. Me repugnen avui els crits, les estridencies. Abans d'aquesta guerra ja sentia el fracàs

del socialisme. Però penseu una cosa, Jordi: aquesta turbulenta època de socialisme; d'anarquisme, d'humanitarisme, no ha passat en và pel món. Creieu-me, aquí com a tot arreu, cap moviment polític ja no tindrà força si no compta amb el poble i per a comptar amb el poble un moviment ha d'ésser social. Però social, ¿vol dir *socialista*? Ah, no! La paraula està malejada, potser no és apropiada i les confusions són fàcils. Cal dir que un moviment ha de portar un contingut ideal, espiritual i a més un contingut de millora material; més benestar, més comoditat, menys penar físic en la vida; més possibilitats d'augmentar els goigs espirituals donant més lleure i més mitjans a l'home. El nostre nacionalisme no serà fecund si no compta amb tot el nostre poble: el pagès, l'obrer, el petit propietari, el gran industrial. Ço és el que no voldria que oblidéssiu vosaltres els joves. I em dol, em dol de veure que ho teniu molt oblidat...

JORDI

M'heu fet reflexionar, Francesc. Jo no sé si teniu raó en tot ço que heu dit. A mi em plau no tancar-me, sinó obrir l'esperit a totes les veus. I la vostra avui ha estat ben tentadora. ¿Perquè no escoltar-la i dir-la i redir-la als meus companys? Ha d'ésser molt dolorós que al traspassar els cinquanta anys, per haver-se fet sord a les veus que li venien de fòra un hom hagi de sentir, com ara vós, la tristesa d'una acció infecunda.

FRANCESC

Jo les escolto aquestes veus per penedir-me, vós escolteu-les per obrar.

JOAN PUIG I FERRETER

ELS CURSOS PEDAGOGICS DE PRIMAVERA

L'interès que Catalunya manifesta per tot el que té relació amb la formació de l'home va creixent de dia en dia i bona prova d'això ha sigut el fervor amb què la joventut posseïda d'un alt ideal educatiu ha seguit els dos cursos que han tingut lloc a la primavera d'enguany: el de la Doctora Montessori i el de l'Eugeni d'Ors.

De la magnífica serie de lliçons de la Doctora n'han parlat amb detall les revistes professionals, les quals han fet resaltar l'entusiasme amb què s'ha sostingut i les grans esperances que ha fet nèixer el veure a Catalunya convertida en un focus intens d'estudis pedagògics i en camp de magnífiques realitzacions pràctiques dels més subtils i eficaços procediments d'educacions.

El curs de l'Eugeni d'Ors ha tingut un caràcter purament tècnic; en ell s'han exposat en quatre lliçons les idees sobre Pedagogia del pensador italià Giovane Gentile.

Gentile, com a filosof i ideòlog que és, pren com a punt de partida una concepció del món i d'ella en dedueix les seves idees sobre Pedagogia. La seva és, doncs, una Pedagogia filosòfica, oposada del tot a aquella que preté fundar-se sobre experiència i constituir-se com a ciencia.

Aquest punt de partida de Gentile és el mateix de tots els que anomenem els clàssics de la Pedagogia. Els sistemes i mètodes derivats dels seus sistemes filosòfics han perdut indubtablement el seu crèdit i molts han naufragat amb tot el sistema que els dóna vida. No obstant, sembla que dintre de les modernes recerques i esforços per a construir una Pedagogia més sòlida, és a dir més científica, basada, no en la concepció d'un pensador, sinó en una acumulació de experiències i dades, una idea sostinguda per el més clàssic dels pedagogs, Herbart, continú acceptant-se conscientment o no i sembla una conquesta definitiva: la de que les dues columnes de tota Pedagogia són la Psicologia i la Etica.

¿Pot, en efecte, concebir-se una Pedagogia

sense un coneixement de l'esperit (*el que és*) i sense normes de conducta, és a dir, sense el coneixement del *que ha d'ésser*?

Gentile accepta aquests dos soports que's troben a la base de la Pedagogia, però dintre de la seva concepció la Pedagogia no és sinó un moment de la Filosofia.

La Doctora Montessori representa la tendència oposada. De fet es troba en el fondo de les seves idees pedagògiques la necessitat de conèixer *el que és* i el que *ha d'ésser*, puix precisament un dels seus grans esforços i dels seus majors mèrits consisteix en crear un ambient adequat per a poder conèixer de més aprop l'esperit del nen partint del supost que aquest ambient és a més el més ben acondicionat per a que el nen es produeixi tal *com ha d'ésser*. No obstant fa una crítica dura dels pedagogs filòsofs i ens ofereix no una Pedagogia sinó un mètode per arribar a una Pedagogia científica basada en una ampla serie d'experiències.

Els educadors que han assistit a les dues series de lliçons s'han vist, doncs, sotmesos en apariencia a dos corrents contraris. ¿Qué s'ha de fer, podran pensar, deixar de banda tota idea preconcebuda, tot judici previ (prejudici) i llençar-nos a la pura observació dels fets o bé, a la manera herbartiana, partir d'un principi, d'una concepció general i acomodar tota la didàctica a les idees que's derivin d'ella, com fan els devots herbartians?

Abans de formar-se una convicció serà bo tenir present que en els fets, en la realitat pedagògica resulta del tot impossible empendre un ordre de recerques ni pendre una actitud sense una idea previa, sovint boirosa és cert, però existent sempre, compresa dintre d'una concepció del món més o menys perfecta, és a dir sense una filosofia; ni tampoc crear-se una filosofia sense el contacte de l'esperit amb la realitat vivent.

Aquests fets permeten harmonitzar perfectament les dues tendències i aconseguir

que's fecundin mutuament. L'educador que vulgui educar-se (procediment aquest el més eficaç per a educar) no's veu obligat a renunciar a cap dels dos corrents ni a decidir-se per un d'únic. En el seu esperit poden produir-se totes dues i no sols poden produir-se sinó que m'atreveixo a afirmar que deuen coexistir si's vol mantenir l'esperit en la seva activitat creadora.

La experimentació, la pràctica, el contacte íntim i les ensenyances de la realitat són insubstituïbles, són el més substanciós aliment de l'esperit; però aquestes experiències

careixerien de sentit, no serien assimilables si no trobessin en l'esperit un conjunt orgànic, una concepció general del món.

Resultaria, doncs, de l'exposat que convé per una part acceptar els mètodes que semblen les eines més perfectes per a procurar-se les dades que han de constituir la futura Pedagogia i al mateix temps eixamplar i il·luminar el camp de la pròpia consciència, formar-se una clara concepció del món, la més adaptada a la realitat; en una paraula, una filosofia.

JOAN PALAU VERA.

POESIA ANGLESA

LA DARRERA ROSA

THOMAS MOORE

Darrera rosa de l'istiu;
deixa de les grans florides;
són ses companyes de jardí
marcides;
com ella cap flor ha romàs,
en el roser cap tany s'obira;
guspira del passat rubor,
és una rosa que suspira.

No vull deixar-te en el roser
abandonada a l'agonia;
on tes amades són a joc,
vés, i cerca llur companyia.
Damunt del llit que serva encar
de tes amigues les despulles
sense perfum—escamparé
les teves fulles.

Tan aviat puga finir!
quan amistat siga perduda
i de la vaga de l'amor
trobi la joia caiguda.
Quan cors fidels jeguin ressecs
i sens amor deguem conviure,
en aquest món àrid i fred
qui té encara afany de viure?

JOAQUIM FOLGUERA, trad.

LIRICA CATALANA

EVOCACIÓ

Aquesta pau, esblanqueïda i mansa,
del cap-vespre qui llisca dins la nit,
porta a mon esperit la recordança
d'una altra pau amiga que he jaquit.

Ara, en aquella cambra recollida,
hi ha una callada quietut, tan gran
que apar que es vagi a deturar la vida
en l'efímera vida de l'instant.

I jo fóra davant la meva taula,
prop la finestra oberta, com abans.
Del carrer munta el sò de la paraula,
del riure, del trepig dels vianants.

Però aqueixa remor, fonda i durable,
que és el sospir difús de la ciutat,
no fa sinó més grave i més amable
el silenci d'aquella soledat.

Sobre la taula suaument fulgura
la llum, que amoreseix el pàmpol verd:
cau sa clarò amb extàtica dolçura
damunt la serenor del llibre obert.

És en ombres la resta de l'estancia,
l'or de les llibreríes sols se veu;
duu el vent manyac la nupcial fragancia
dels tarongers del claustre de la Seu.

Jo llegiria, reposadament,
unes coses llunyanes i formoses,
que haurien de restà en mon pensament,
per sempre més, amb ma existencia foses.

I unes paraules escriuria encara
al marge de les altres que he llegit,
unes paraules de textura clara,
brollades dolçament, sense neguit.

I quan alcés els ulls, atrets per unes
lluernes apuntant en l'infinit,
devallaria de les torres brunes
el vol de les campanes de la nit.

FERRÁN SOLDEVILA.

TEATRE I CLASSICISME

I NIETZCHE

Nostre darrer article recordava com l'esperit juga en l'art son jòc més lliure. I com, precisament, ço qui assegura el jòc llibèrrim de l'esperit és la seva cultura, el seu coneixement de la materia que'l món li ofereix, l'exercitament de la intel·ligencia que li assegura el domini d'aquesta materia.

Darrerament, el professor Dorado Montero, en ses lliçons tan belles i fecundes, ens demostrava un cop més, com la llibertat *natural* era en relació inversa amb la llibertat de l'esperit. Així, el romàntic, al clamar llibertat de lo natural, de lo espontani, crida la propia esclavitut. Sols, doncs, en l'actitut clàssica pot trobar l'esperit l'afermació de la seva llibertat. Aquesta és la raó profunda de les novíssimes orientacions de la cultura europea.

Els nostres inacabables bohemis, certs nostres mal nomenats crítics qui mai saben de què va, creuen en sentir-nos parlar de classicisme, que's tracta d'una moda més, inventada per qualche grupet d'arribistes literaris; una capelleta més enfront d'altres capelletes. Altres, qui es creuen millor informats, sentencien: retorn a les acadèmiques fredors, als pastitxos de l'antic. No són capaços de comprendre el caràcter vitalíssim d'aquest retorn a l'Humanisme; no veuen com aqueix moviment, qui no pot haver fronteres, es troba coincidir amb el millor de les tradicions de la nostra raça. ¿Com pot tractar-se d'una escola literaria més, quan és tota Europa la que 's renova i amb ella nosaltres? Aquesta renovació era qüestió de vida o mort per a ella i per a nosaltres, quan fa pocs anys no érem encara ella.

Contra el més pur i més vital de la tradició europea es conjuraven en art i en política durant el passat segle, l'anarquía i la malaltía romàntica; i aqueixa, perllongada en el cientisme i el naturalisme, exacerbada

en l'impressionisme, degenerada en la dissolució decadentista de les disciplines i les formes, en el nihilisme. En el desordre i la fallía, soterràniament la pura tradició seguía fecundant; els més, però, no l'advertien. La veu de Goethe, del millor Goethe, sonava llunyana i les obres dels mestres eternals de l'art i el pensament grec-llatí, cultivades en acadèmies, recloses en biblioteques i museus, imposades en l'ensenyament oficial, sovint glaçades pels mètodes de l'erudició alemanya o corsecades per comentaris momificadors, eren blanc de totes les antipaties.

No tot eren repugnancies, incompreensions envers l'esperit clàssic. Es molt curiós ara recordar com fou justament Emili Zola un dels primers en desitjar i anunciar un retorn al classicisme, quan el naturalisme era en plena expansió i s'iniciava la neurosi decadent. Lluny d'ésser el dogmàtic intransigent que molts creuen, l'apòstol del naturalisme era sovint atormentat pel dubte respecte la valor i el pervindre de la propia obra; mes, ferriament voluntariat, seguía en sa labor la ruta que en anys joves s'havía fixada. En els seus poixants articles pol·lèmics, en els seus estudis literaris, revenía sovint la preocupació per una renovació de la expressió literaria; ell confessava, ésser la propia, com la dels companys, encara massa *empenatxada*, massa romàntica. I sospirava per un retorn, que havien d'executar els joves, a una senzillesa, a una mesura d'expressió classiques, pures. Ell admirava la concisió nerviosa de Voltaire i es demanava si l'estil tan aixut i tan intel·ligent de Stendhal podria ésser model a seguir en la renovació. Ell sabia preuar a la seva manera Racine i Corneille i oposava la llur senzillesa formal i el pregón estudi de les passions, a la espurnejant fraseologia, a les tesis absurdes i als efectismes dels drames i les comedies contemporanis. I en manta prova de comedia pastitxava Molière. Es interessant aquest exemple com a símptoma ple de significació.

*
*
*

Era necessari però l'home qui lluirés l'esperit clàssic de l'empresonament acadèmic i el tregués del glaçat ambient de biblioteques i museus a la llum del sol i el mostrés font poderosa, inestroncable, de beutat i de vida. Nietzsche fou l'home. En mig el deliri d'Europa ell donà els tocs de clarí salvadors.

I és que totes les angoixes del segle no les duia ell sols damunt l'esperit; elles se li tornaren, en la carn, malaltia; mes, lluny de caure aclaparat, com altres cent, cridant l'anorreament i la perdua, ell digué, ans sa raó no es fongués, les ardentes paraules salvadores. Tota la cultura del món antic que ell tan vivament s'era assimilada, tornada pel dolor fornal viva dintre seu, l'encengué en flamarades d'entusiasme i de joia on se reduiren a cendres el nihilisme, la decadència que el punyien.

De bon principi no fou comprès. Encara no ha estat, per la majoria, ben comprès. Els anàrquics, els folls del desordre i la barbarie, el cregueren un dels seus; altres cregueren trobar-hi un justificador a totes les brutalitats de l'egoisme sense trabes, del més morbós individualisme. La comprensió s'anà fent, s'anirà fent encara. Nietzsche malgrat les seves ultrances de malalt, malgrat les exageracions de sa ubriaguesa dionisiaca, de l'Anticrist, del *wille zu mach* del Superhome i el Retorn Universal, era un esperit delicat, un suprem artista, un pur europeu, i, ja ho demostrarem més endavant, un *catòlic* en el més ample sentit del mot. Ell era sobre tot l'antianarquista, l'antiromàntic, l'antidecadent. Sobre l'esperit dels grecs, sobre l'essència de la tragedia antiga, la poixança humana del Renaixement italià i la mesura intel·ligent de l'esperit francès, ha dit coses tan vives i pregones com ningú encara les havia mai dites. Ningú com ell havia d'una manera tan viva comprès i fet comprendre tota la valor humana d'un Goethe, d'un Napoleón; i l'art suprem d'un Racine, el bon gust d'un Voltaire, la poixanta mesura d'un Bach. Ell,

repetint-lo a cada punt, posà en honor altra volta el mot Classicisme, i el mostrà a l'Europa malalta prenyat de fortaleza i de salut noves eternalment.

El foc d'humanisme qui l'encenia, prengué aviat en els més sans esperits. Ell mostrà el ver camí de retorn a la salut, les tradicions bellíssimes, als mediterranis qui ja dubtaven, vacil·laven i, perduda la fe en ells mateixos, començaven de mirar vers el nord (1). D'Annunzio, malgrat sos grans defectes renovador de la literatura italiana, és un nietzscheà, encara que no sovint prou intel·ligent, ni ben penetrat de l'esperit de Nietzsche. Certs joves grups tradicionalistes francesos compregueren millor Nietzsche i les armes que'ls ofería, i mercès a ell han pogut renovar-se i parlar amb accent novíssim. Els millors esperits de la França, de vint anys ençà, li deuen infinitament; i Jean Moréas, apòstol del més pur classicisme i més modern, el llegia sovint i amablement el comentava; Lasserre li dedicava un llibre on comparava el classicisme nietzscheà amb l'esperit més alt de la República platònica. I tots els altres, els millors, els Maurras, els Gilbert, els Corpechot, àdhuc els qui l'han negat i l'han menyspreat portats d'un patriotisme mal comprès, han sigut abrandats de la seva flama. No cal recordar com el nostre Glossari és pleníssim de resonancies nietzscheanes. Sigui permès dir al qui aquestes ratlles escriu, com d'ençà dels seus anys més jovenívols, deu a Nietzsche, son amor per les *humanitats*, la seva ardencia per l'estudi directe dels grecs, el seu culte a l'intel·ligencia i àdhuc la passionada comprensió de les belles tradicions de la nostra raça.

No importa que, ja retrobada la bona via, al tornar de les més pures lectures i contemplacions, al penetrar en el veritable esperit de la raça propia, ens fereixin en el Mestre atormentat certes ultrances, certes

(1) Caldrà recordar llibres com *A quoi tient la supériorité des anglosaxons?* I les etzegallades de certs científics i *progressius*? El pobre senyor G. Sergi, deia, molt seriós, en un dels seus desgraciats llibres, que era precis als italians renunciar la propia llengua per retardataria i massa retòrica i adoptar l'anglesa, més propia per sa concisió i senzillesa per a expressar les idees de la ciencia, del progrés, etc., etc.

estridències, àdhuc certes inconveniències. Mes no importa que'l segell de la seva raça ens faci sentir sovint en ell un home de sang diferenta. Ell ne patia de la propia raça. Ell hauria volgut ésser dels nostres i aquesta angoixanta aspiració ens féu adonar dels tresors nostres que tal volta menyspreàvem. Els homes de la seva raça han

pres d'ell ço que millor els convenia; han trobat en ell, en ses teories més ultrades, justificacions per a totes ses impulsions seculars. Però les seves paraules més pures anaven per nosaltres; del millor d'ell ne fruïm nosaltres. Guardem-n'hi sempre un càlid agraïment.

J. FARRAN I MAYORAL.

ARTS PLASTIQUES

NOTES MARGINALS

LA LINIA VIVA

Principi i norma de classicisme és que tota manifestació tingui la seva valor compresa i limitada dins de la seva condició formal i objectiva.

Perfectament; i és en nom d'aquest principi i d'aquesta norma, que senyalem fóra d'aquesta valor clàssica, i fóra dels termes de la nostra estètica, tota obra qual moment inicial estigui fóra d'aquesta seva valor objectiva.—Així, l'impressionisme, qual justificació està en l'espectacle qual moment i aspecte ens suggereix, està fóra d'aquesta consideració.

Però sentem, també, altre principi i altra norma, no en tant predicament com aquella. Que devem estimar de la forma, no el signe, o aspectes i moments d'ella sinó la seva valor intel·ligent i humana, perfectament objectiva.

Ambdós, principis que sumarem, dient: que la manifestació plàstica devem estimar-la en ço que té d'objectiva, sens admetre cap element d'interès o expressió, ja sigui existent fóra d'ella, ja en ella mateixa.

Mancament a aquesta segona norma, és el que se'n diu la *linia viva*, i també, amb una variant que vol aclarar-la, la *linia orgànica*.

Exposem alguns dels aspectes de manifestació d'aquest element.

Nosaltres, estimem un plànol d'arquitectura de presentació geomètrica, amb les rectes amb regla i amb ús de compàs. Però l'amant de la linia viva dirà: No, les rectes i les línies totes, a pols, que guarden una sabor humana; perspectiva, no geometria, que és una cosa morta i d'artifici; i també hi demanarà aire i llum. Signes, en fi; aspectes, moments, però no una valor objectiva i intel·ligible, precisa. Com a

recursos tècnics, la linia viva explica: que després d'obtinguda precisa, una linia, cal matar-ne els contorns, ofegar-la, donar-li, també, valor humana, donar-li emoció: que mil línies tantejants, permeten trobar,—ensopegar, amb més justesa—, una linia, la linia viva.

I bé; no déiem i no conveníem, en que classicisme, és quelcom més que amor al signe i als aspectes i apariències de les coses? Sí, sí; quelcom de ideal, quelcom d'intel·ligent, doncs. Estimarem de la forma, la seva valor intrínseca i objectiva; no aspectes i apariències de aquesta valor. També, la linia deu ésser quelcom d'intel·ligent, i per això, no un producte d'atzar,—una «troballa»,—que delata la manca de l'existència d'aquell moment intel·ligent i humanament viu de la concepció.

Fem que la linia sigui intel·ligent, i serà la linia viva. També això pot ésser una norma de classicisme.

RITMES

La nostra escultura, pel camí d'un classicisme, és que arriba a la definició perfecta, i viva,—que és també la seva universalització—, de la nostra valor catalana. I avui la nostra escultura, és l'art que millor afirma i imposa, aquesta poixança sana i fecunda del nostre imperialisme. L'«Ara» d'En Monegal, pot viatjar per terra estranya, i tothom la veurà i la dirà catalana, talment com la «Ben Plantada». I recordem d'aquella, alhora que'l seu nom, la seva ascendència clàssica.

¿Com ha sigut aquest miracle? En 1906, el Glossador, clamava amb una paraula nova, que es deia «Ritmes». Dins d'un ritme és que la nostra escultura és passada tota una llarga

època; ritme, si voleu, artificios, imposat des de fóra, com una pauta morta i mecanitzada. I algú, podia clamar en veure això: academisme, i com a resultant futura, una tentativa nova—clàssica, freda, que abastarà.

Però vingué el deslliurament. I és que aquella paraula del Glossador, no era quelcom de và. El ritme, és quelcom d'espíritual, i creador, també, de quelcom d'espíritual. El que faci—això s'ha dit en el Glossari—exteriorment, mecànicament, els signes d'una passió qualsevulla, veurà néixer en ell aquesta passió. El ritme, doncs, quelcom d'artificios i d'arbitrari, crea una potencia tota viva i tota íntima del seu sentit.—Nosaltres, també hem dit alguna volta, que la millor manera d'esdevenir clàssic, és fer de classicista.

Manera classicista: normes i ritme arbitrari i tot exterior, és el qui mena al seu moment d'ara, vivament imperialista, la nostra escultura.

Perquè no serà aquest, també, un corrent per a la arquitectura catalana? Ritmes, ritmes és el que demana. Cap creació, res de genial, que prou que vindrà, si els deus volen; però donem-li aquests ritmes, i que sàpiga per on encausar-se.

Que això,—pot repetir-se la pregunta—, és portar-nos a una arquitectura morta, a una imitació de ço que és el signe, l'argument del procés arquitectònic? No, no; perquè després d'aquests ritmes, i d'aquesta obediència a unes fórmules formalíssimes, vindrà el deslliurament i el deixondament, dins quelcom d'individual, que aquí vol dir nacional. Després de la obediència els ritmes, aquests ritmes es superen.—Abans que jòc, cal treball; que els ritmes nous, ja neixen.

LA EMOCIÓ, VALORACIÓ CRÍTICA

«Hi manca emoció». Manta volta, això, sintetitza un juí de crítica. Què vol dir això? Expressa, que l'obra de la qual tal es diu, no

dóna marges al sentimentalisme; que és una valor, la seva, tota humana, deslligada de tot anecdotisme, ja vingui de l'objectivament exterior, ja de l'individual—temperament o geni.—Que l'obra és, perfectament, clàssica; ço és, objectivament formal, individualitzada en ella mateixa, no tenint la seva valor en un interès morbós purament sentimental, que pugui evocar. Que és perfectament arbitraria, neta—ment intel·ligent. Jòc, superació de les coses. Pura estètica, viva creació.

La pobra animeta que troba en manca la emoció—en l'obra d'art!—podria dir—i millor l'entendriem—que no hi troba emplaçament per al seu sentimentalisme, modestament menestral. Podria dir, amb justesa, que, per a ell, *allò*, és massa intel·ligent.

I nosaltres li direm, que la manca absoluta de contingut ideal és, per a l'obra, la existencia de la emoció, màxima. Tot emoció, tot sentimentalisme: tot tendresa.

L'impressionista — el nostre menestral impressionista: aclarem-ho—i el robicunde adolescent, que, deixant-se absorvir pel paisatge, sentint-lo, i anant-se-li el cor cap a ell, i les seves casetes pagesívoles que l'humanitzen, no pot menys de caure en la inevitable noteta de color, vàlvula de seguret per aquest seu sentimentalisme tant tendre, és també, clamant per la emoció i en nom de la emoció, que obra. També, aquest, dirà que una obra és massa intel·ligent; i voldrà dir, amb això, que hi manca emoció.

Però, aquesta coincidència no serà obstacle, per a que, aquell qui al trobar en mancament l'emoció, vol dir-nos que l'obra és massa intel·ligent, quan es troba amb el dilema de fer obra d'academia, i fer d'home constructiu, abomini del de la noteta de color. Tot enternint-se, però, i cantant-nos, els núvols color de rosa d'una àuria hora de posta, en una tarde dominical.

MARTÍ CASANOVAS.

HETEROGENIA

Tinc de constatar que la meva erudició no arriba fins a recordar-me de qui va dir: «Fèu el que volgueu, amb tal que sigui intel·ligent» (1).

Un eclecticisme artístic: heu's-aquí una còmoda rodella, per la immunitat del qui gosa opinar públicament. (He preferit dir rodella que trinxera; tant mateix, l'ús d'aquesta, sembla que no és tan anacrònic com això).

I bé: allò de «Fèu el que volgueu...» que hi ha que concedir com una atinada troballa de solució crítica, o de descans crític,—potser agudíssima conclusió d'un assaig infortunat,—esdevé sovint justificació, o prestigi, de la susdita rodella: i a això, no s'hi val.

«Fèu el que volgueu, amb tal que sigui intel·ligent.» Està bé; però un eclecticisme crític, no és intel·ligent. Que cada u ho veu a la seva manera, i que la qüestió és veure-hi, és molt dir. Amb equitat, també se'm pot concedir, que millor seria assertar, que cada u ho mira a la seva manera;—em permeto concedir manera al mirar, però no al veure.

¿Que no?... Potser no: però d'ésser altrament, no implica que aquestes moltes maneres de veure-hi siguin totes bones, ni encara, que la bondat estigui en la manera de la visió, sinó en la condició penetrant d'aquesta.

Tot això, estarà més o menys bé. Però apostaria que qualsevol pendria partit, en pro o en contra, amb tal d'ésser intel·ligent.—Però és evident que no així l'eclèctic; l'eclèctic, diria sols: «Concedit. Però també...»

* * *

Un emmotllador barceloní tradicional,—naturalment, italià—m'ha dit: «Tinc necessitat d'encomanar nous models; els que vaig dur d'Itàlia, en venir a establir-me a Barcelona, els pobres, després d'haver prestat servei tant llargament, ja no es vènen. Per encàrrec de vostè he adquirit la estatua arcaica que ja sab; el senyor tal, l'entitat qual, i així seguint una nodrida enumeració, m'han encarregat, apenes vista, els en fes reproduccions.—No s'escapa a la meva penetració i diligència que això indica que'ls que vaig dur han caducat; o que'l gust ha

(1) Se'ns assabenta, a darrera hora, que la cita és de Paul Gauguin.

sofert, en aquests darrers anys, una modificació sensible, orientant-se cap a l'arcaic. Davant d'això, em sento desplaçat; digui'm vostè, que segons sembla té acert pel que cal a l'actual predilecció, ¿què podria encomanar?

¿Què li respondries, lector? Jo no ho sé.— Si el meu emmotllador amic espera que'ls models que ara adquireixi sometent-se al mercat actual li produeixin el mateix rendiment, i durant un temps igual, que el dels que va portar en la seva vinguda a Barcelona—grec-romans, amb còmiques confusions canovianes—el meu amic sofreix un error comercial. En aquell temps podia comptar amb un mal gust; ara, evidentment, només amb una *presumpció*.

* * *

Res de tributaris de la França, ni res en la nostra plàstica de derivacions de la França,—àdhuc, admeteu la nostra solidaritat, o potser millor, convivència civil—; no, solament, col·laboració voluntaria, en lloc de col·laboració fatal.

Avui, novament, he tingut ocasió de contemplar, en nuditat, una model francesa; l'aire maquinalment coreogràfic, en harmonia disgraciós, no resistia comparança amb la nostra sòlida i estètica nuditat.

El record d'aquella nuditat—part del bagatge del meu retorn de París,—imperceptiblement modificat a través del temps, per obra i gràcia de la nostra laboració estructurista en tota retenció imaginativa, m'evocava una forma àgil, eurítmica; però la seva realitat present, en comparança amb la nostra, m'ha dut la renovació d'un entusiasme de raça, amb la llegitimació del nostre sentit estètic, com a ressò del peculiar inici de la nostra nuditat, pregón mestratge del qual ens pervé el privilegi de no haver sabut ésser mai, ni encara en nostra mísera prosperitat, reflexe ineficient, tributaris, en fi, d'una manera cabal, d'un superior estil, sinó, altrament, sempre modificadors.

* * *

Tant mateix, més que impertinent resulta debades esmentar la nostra vocació de «Comptables»: emperò se m'acut oferir-vos un assaig que he fet apropòsit de estudiar la possibilitat econòmica d'una nostra manufactura artística.

El Basar, símbol del nostre mercat, és

incontestablement el que pot dur la tant divulgada divisa de les «B. B. B.», però considerant que una perfecció serà sempre una base utòpica per a un raonament; considerant com a tal l'inscripció d'aquesta divisa de la realitat, he assajat, en conseqüència, algunes fórmules de mera aproximació a les susdites «B. B. B.», per mitjà de la substitució d'una d'elles, per una altra lletra.— El meu assaig ha sigut no menys que gros-ser, per ço com he procedit pel burd radicalisme d'oposar-li les seves antípodes, comptant amb l'antípoda capdal «D. Ll. C.» De inadaptable, sols he trobada la C. final, o millor, resulta únicament insubstituïble la darrera B. (Sens partidisme bèl·lic), d'això ens en donaria bon compte, l'importació germànica.

Es cert, que Barcelona, exporta grans quantitats, esmerçades en l'adquisició de manufactures artístiques estrangeres; però,

comptem que aquestes quantitats, apareixen encara més quantioses, si considerem que han sigut invertides, laboriosament, en la moneda fraccionaria, nomenada, d'una manera inevitable, «calderilla».

* * *

Sembla que'l Dr. D. Miguel de Unamuno sentà algún dia que als catalans, ens «ahoga» la estètica. La prestigiosa presencia del doctor a la nostra ciutat ha acabat de decidir-nos (així ho canten algunes manifestacions tipografiades), a creure amb ell, que ço que'ns convé, i això més corre, és fer que no ens ofegui, àdhuc per procediments expeditius. Però caldría anar amb compte, que's corre el perill d'ofegar-la a ella; i estic cert que si ho consultem al Doctor, dirà que això tampoc està bé.

ESTEVE MONEGAL.

DIETARI ESPIRITUAL

La Cooperativa de periodistes per a la construcció de cases barates anuncia una Biblioteca.

Esperem que sabrà fer honor a la literatura nacional catalana.

O, en altre cas, que sabrà prescindir dels nostres autors evitant-los la vergonya del reconet provincià dedicat a l'esplai d'artistes regionals.

* * *

Hem vist el Catàleg del segon *Salón Nacional de Arquitectura*.

Sembla que aquest *Salón* estiguè obert a Barcelona els mesos de Maig i Juny prop-pasats. No ho sabiem. Volem dir que no ens interessà saber-ho.

Ara el *Catálogo* resulta un útil indicador de noms i un model de distribució de Comitès d'honor, Comitès executius, etc., etc.

* * *

A l'entorn d'un vulgar incident administratiu, s'ha volgut animar una estúpida campanya política que ens avergonyeix per l'endarreriment que suposa en la nostra educació col·lectiva i per la mancança d'educació cívica que han palesat la majoria dels periòdics de Barcelona.

En general la independència que molts proclamen no és altra cosa que inhibició. I, és clar, a l'hora d'intervenir se troben desplaçats i a les palpentes escriuen sense cura de respectar la dignitat corporativa i l'acció independent dels tribunals de justícia.

Nosaltres ens hem malfiat sempre dels diaris informatius. Creiem que la premsa ha d'ésser tendenciosa. Però exigim abans dels publicistes una solvència que honori l'anonimat.

Censuràvem l'acceptació uniforme de les notes oficioses i de les gazetilles remitides.

Davant de l'incapacitat periodística pel silenci intencionat o pel noble comentari no intervingut d'advocats assessors ni d'agencies administradores de la publicitat comencem de creure que és irredimible el provincianisme igualitari dels nostres rotatius.

Manca preparació i manca especialització en els periodistes. Manca amor professional. I en aquestes circumstancies és inútil que la realitat ofereixi el múltiple alligonament de l'hora efímera. Més forta que la realitat domina la pèrta deambulatoria que té les fites successives en els centres del burocratisme oficial.

* * *

Girona, una mica feixuga d'immortalitat històrica, s'ha guanyat l'àgil i fecunda normalitat civil.

* * *

L'onze de setembre és per nosaltres, més que un lema de Jocs Florals, *una data*.

* * *

Hi han entitats de Cultura de la existencia de les quals només tenim esment el dia que se parla de facilitar l'acció de la testamentaria per al repartiment d'un llegat.

Cultura de repartiment de pessetes que sempre ens ha repugnat.

* * *

Alguns diuen que no seguim l'actualitat. Per nosaltres l'actualitat és la del nostre esperit.

Mutua General de Segurs

Societat d'accidents del treball

CONCELL ADMINISTRATIU:

President: Trinitat Rius i Torres. — Vis-
President: Josep Masana Tarrés.—Secre-
tari: Pere Calvet Pintó.—Vocals: Tomàs
Recolons Lladó; Jaume Brutau Manent;
Joàn Torres Vilanova; Lluís Guarro Ca-
sas; Romà Regordosa Soldevila; Cayetà
Marfà Clivillés

Agent en Sabadell **FELIU CAROL**

Balaguer, 152. - Telefon 293

Joàn Gorina Sanz

SABADELL

LLANES, PENTINATS I DEMÉS MATERIES TEXTILS

Operacions per compte propi

Importació i Exportació

SECCIÓ DE COMISSIONS

Representació única de les importants firmes:

Pierre Flipo . . . TOURCOING (França)
D. Hamilton & Co. BRADFORD (Anglaterra)
Bük & Richter . . . LEIPZIG (Alemanya)
Leken Frères . . . VERVIERS (Bèlgica)
E. Bénézech. . . MAZAMET (França)
A. Lyon . . . MADRID (Espanya)

Direcció telegràfica: GORIZANZ - Telefon, 145

Compte corrent amb el Banc de Sabadell : Ponsà i Valls
J. Pagès fill : Fills de Magí Valls, Barcelona

LES ARTS GRAFIQUES

JOAN COMAS

Impremta i Litografia

Fàbrica de Mostraris, Plaques, Cromo i Relleu

Maquinaria especial per a la impressió de tricromies i relleus

Expedicions a províncies i ultramar

Rambla, 81 i Lacy del 1 al 37

SABADELL

PUBLICACIONES DE "LA REVISTA"

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

HA SORTIT:

**L'infantament meravellós
de Schahrazada**

DE J. M. LÓPEZ PICÓ

L'edició de les obres és pulcra i econòmica. Hi han en premsa i preparació obres de Miquel Poal, Manuel de Montoliu, Joaquim Folch i Torres, Martí Casanovas, Josep Lleonart, Alexandre Plana, Joaquim Folguera, Josep M.ª de Sagarra, J. Farràn i Mayoral, Eugeni d'Ors, Carles Riba, Josep Carner, A. Rovira i Virgili, Miquel Ferrà i altres.

**GALERIES
LAIETANES**

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS :: EXPOSICIONS
LLIBRERÍA D'ART :: CAVES
DE VINS : ART MODERN